

DE KWESTIE

Moet school voor gezonde maaltijd zorgen?

Monique Vingerhoeds

Als het aan demissionair staatssecretaris Blokhuys (Volksgezondheid) ligt, gaan alle basisscholen in Nederland hun leerlingen gezonde lunches aanbieden. Het nieuw te vormen kabinet moet hier een besluit over nemen. Niemand kan tegen gezonde voeding zijn, maar wat betekent dit streven voor het onderwijs, dat al wordt geteisterd door hoge werkdruk en lerarentekorten? Monique Vingerhoeds vindt dat werkdruk gezond eten niet in de weg mag staan. Marijke van Amersfoort wijst erop dat het bordje van leerkrachten al behoorlijk vol is.

Marijke van Amersfoort

Gezond eten hoort bij een veilige omgeving

Veel kinderen in Nederland eten onvoldoende groente, fruit en volkorenproducten en te veel producten rijk in zout, suiker en vet. Vooral kinderen uit gezinnen die weinig te besteden hebben, hebben vaak een ongezond voedingspatroon. Hierdoor ontstaan sociale gezondheidsverschillen. Ons onderzoek laat zien dat er grote variatie zit in wat kinderen als drinken en eten mee naar school nemen voor de lunch. Waar het ene kind een broodtrommel heeft met bruin- of volkorenboterhammen, gezond beleg, wat groente, en water, zagen we in andere broodtrommels witbrood met chocoladepasta, of zelfs donuts en pakjes (suikerhoudende) limonade. In Nederland zijn er helaas zelfs kinderen die zonder lunch naar school komen.

Wat we verder zien bij het huidige continuïrooster is dat er op veel scholen vaak weinig tijd is om te eten: in tien, vijftien minuten wordt er gegeten, waarbij de aandacht vaak ook moet gaan naar educatie (voorlezen, school-tv, enzovoorts). Op deze manier wordt er onvoldoende bewust geproefd en gegeten.

Ik ben voorstander van een gezonde schoollunch omdat daarmee alle schoolgaande kinderen worden bereikt met een lekkere en gezonde lunch. Het samen eten van een maaltijd stimuleert saamhorigheid, draagt bij aan minder pesten en creëert een rustpunt in de schooldag. Niet onbe-

Organisatie moet niet bij leerkracht terechtkomen

langrijk: kinderen leren van elkaar om andere producten te proeven en te waarderen. Zo wordt al op jonge leeftijd een gezond voedingspatroon aangeleerd en draagt de schoollunch bij aan het verkleinen van sociale gezondheidsverschillen. Dit helpt de kans op overgewicht en obesitas te verminderen en op latere leeftijd voeding-gerelateerde ziektes te beperken. Want: jong geleerd is oud gedaan.

Veilige omgeving

Een school moet een veilige omgeving bieden voor kinderen om zich te ontwikkelen, en daar hoort gezond (leren) eten bij. Leerkrachten, leerlingen en ouders van scholen waarbij een gezonde schoollunch is aangeboden zijn enthousiast en willen graag hiermee verder. Belangrijk is wel dat de organisatie van de schoollunch niet bij de leerkracht terecht komt,

dat er voldoende tijd is om te lunchen en dat het betaalbaar is. Idealiter wordt de lunchtijd verlengd tot een half uur, waarbij de leerkracht zelf ook lunchpauze heeft en een pedagogisch medewerker bij de kinderen is. Dit mag niet ten koste gaan van de tijd om buiten te spelen. Voor de organisatie rondom bestellen en leveren van een schoollunch zou een coördinator op school moeten zijn.

Verder is het van belang dat de samenstelling van de lunch goed is, dus gevarieerd, lekker, gezond en bij voorkeur ook duurzaam. Natuurlijk is voor deze plannen geld nodig, bijvoorbeeld in de vorm van

een combinatie van een ouderbijdrage en een bijdrage vanuit de overheid. In veel andere Europese landen is een schoollunch en het subsidiëren hiervan gebruikelijk. In Nederland zijn veel initiatieven die zich richten op gezonde voeding op school en zelf hun weg zoeken in organisatie en financiering. Het zou mooi zijn als de krachten worden gebundeld en dat de gezonde schoollunch ook in Nederland de normaalste zaak van de wereld wordt en zo helpt kinderen gezond op te groeien.

Monique Vingerhoeds is projectleider en onderzoeker consumentengedrag (WUR)

En weer een taak erbij voor het onderwijs

Wij hebben hier in Amsterdam-Zuidoost een enorme school met 637 kinderen en voeren het predikaat *Gezonde school*. De kinderen drinken hier water op school, we promoten gezond trakteren, we doen mee aan een Europese schoolfruitactie, we geven er lessen over, we stimuleren de ouders om gezond eten in de lunchtrommels te stoppen. Dat we de kinderen opvoeden in wat gezond is en wat niet, vind ik een taak van de school. Dat kost ook helemaal niet zoveel tijd. Wij adviseren en we promoten. En daarin zijn wij gewoon opvoeders. Via de kinderen voeden wij de ouders op.

Enkele jaren geleden draaiden wij mee in een soortgelijk project rond gezond eten op scholen. Er was veel geld mee gemoeid om het te promoten. Er werden koelkasten de school in gedragen, een vaatwasser, borden, place-mats, bestek, handdoeken, theedoeken, enzovoorts. Het lukte ons om één keer per week een lunch te organiseren. Eerst hebben wij het zelf geprobeerd, maar daar ging zo veel lestijd mee verloren, dat we uiteindelijk overstag zijn gegaan en een cateraar hebben ingehuurd.

Randvoorwaarden

Op het moment dat zo'n project wordt uitgerold in het basisonderwijs, moeten de consequenties goed zijn doorgeakkerd en de rand-

voorwaarden aanwezig zijn. Zowel logistiek als financieel is het een behoorlijke operatie. Je moet een grote keuken hebben, grote koelkasten, elke dag mensen die het kunnen uitdelen en opruimen, ruimtes om het af te wassen. En waar laten we al die spullen? In onze peuterspeelzaal, waar eten wordt verzorgd voor de kleintjes, kunnen we het haast al niet kwijt. Dan heb ik het over zo'n dertig kinderen. Stel je eens voor hoe dat met ruim zeshonderd kinderen gaat.

Ja, ik heb in het buitenland gezien dat het kan:

Stel je eens voor hoe dat met 600 kinderen gaat

eten in ploegen, in een grote hal. Maar onze scholen zijn daar helemaal niet op gebouwd. De enige optie is eten in de klas. In plaats van dat ze hun eigen spullen meenemen, zou het dan aangereikt worden. Wie gaat dat doen? En ga je geld vragen voor de lunch? Wie gaat dat dan organiseren en administreren? Wij zijn een school, geen bank.

Ik begrijp wel dat gezond eten eenvoudig aan het onderwijs wordt gelinkt, want de kinderen zijn hier, en hier wordt gegeten. Ik begrijp ook het streven naar zoveel mogelijk gezonde scholen in Nederland en ben echt voorstander van kinderen zo gezond moge-

lijk laten opgroeien. Maar als de verantwoordelijkheid voor de lunch en soms zelfs over het ontbijt bij de school wordt neergelegd, gaat mij dat wel wat ver.

Lerarentekort

Als schoolleider zou ik echt niet weten hoe je dat moet organiseren. Je krijgt zoveel extra werk op je nek. Ik wil niet de zeurkous zijn die weigert zich in te spannen, maar het is te gemakkelijk om te zeggen: dat gaan we dan maar doen. We hebben een lerarentekort, en we hebben een taak: we moeten namelijk

gewoon goed onderwijs geven. Ik ben daar vrij simpel in: hoe meer onderwijstijd verloren gaat, hoe schadelijker het is.

En zeker in Amsterdam-Zuidoost.

En natuurlijk zijn er kinderen die naar school komen met te weinig of geen ontbijt in de maag of met beschimmeld brood in de lunchtrommel. Daar moet je per geval op handelen. Zo'n kind krijgt gewoon van ons te eten en we zoeken contact met de ouders om te kijken hoe we kunnen ondersteunen. Dat vraagt maatwerk en dat werkt. Wat je niet moet doen, is een project op de hele school loslaten.

Marijke van Amersfoort is directeur van basisonderwijs Samenspel in Amsterdam-Zuidoost

© DE TELEGRAAF ILLUSTRATIE MARBUS STEENBERGEN

DIT ZEGGEN ANDEREN

WAT VINDT U? REAGEER OP WWW.WUZ.NL

JAAP SEIDELL, GEZONDHEIDSWETENSCHAPPER EN VOEDINGSDESKUNDIGE (VU), IN HET PAROOL:

„Het ene kind krijgt sushi en zeeviersalade bij de lunch, het andere witbrood en limonade. Kinderen eten wat ouders hun meegeven, en dat verschilt enorm. De kracht van de Gezonde basisschool van de toekomst is dat elk kind gezonder eet en meer beweegt. Dat verkleint gezondheidsverschillen.“

SHELTO KRUIJFF, ONCOLOGISCH CHIRURG (UMCG), IN MEDISCH CONTACT:

„Van mijn vrouw die juf is, begrijp ik dat kinderen vaker slecht voedsel meekrijgen. En hoewel scholen dit liever niet willen, wordt er niet echt ingegrepen. (...) Hoe moeten zij nu straks weten wat goed en slecht voedsel is, waar het vandaan komt en hoe je dat moet bereiden? Dat noemen we voedselanalfabetisme. (...)“

Als we dat zorgged nu eens aan beter onderwijs en gesubsidieerd gezond voedsel zouden besteden? Want nu is een zak chips veel goedkoper dan een gezonde dosis groente en fruit.“

ONNO VAN SCHAYCK, HOGLERAAR PREVENTIEVE GENEESKUNDE (MAAS-TRICHT), IN HET PAROOL:

„Je ziet dat het werkt om vanuit school gezonde producten aan te bieden. Het onderzoek

laat ook zien dat het op de scholen waar niets gebeurt juist niet goed gaat.“

SCHOOLDIRECTEUR MARK HENDRIKS, IN NRC:

„We hebben alle ouders gevraagd hoeveel ze wilden bijdragen. Dat bleek gemiddeld 1,75 euro per dag te zijn. Ik ben ze gaan voorrekenen: wat stop je zelf in de trommel? Voor 1,75 per dag ben je compleet ontzorgd. Als het echt niet lukt, legt de gemeente bij.“

door Paul Jansen

IN HET VIZIER
DE WEEK VAN DE HOOFDREDACTEUR

Demasqué D66 zegen voor pers

De ontmaskering van de D66-roddel over informateur Johan Remkes is een zegen voor de journalistiek. Het onderstreept de onafhankelijke positie van nieuwsmedia, die geregeld kritiek krijgen op schoot te zitten bij de macht – en niet altijd onrecht. Tegelijkertijd roept de affaire vragen op: waarom blijven woordvoerders doorgaans buiten beeld? En als de relatie met de politiek zo innig is, is er nu dan sprake van 'vergelding' richting Haagse journalisten?

Om met dat laatste te beginnen: niemand vindt negatieve publiciteit leuk. Politici die kritisch worden bejegend, doen daarom soms bokkig. Zo wil GL-leider Jesse Klaver al jaren geen interview geven. Dat mag. Er is geen plicht om onze vragen te beantwoorden, al is louter prediken voor eigen parochie natuurlijk een zwaktebod. Wouter Bos, Emile Roemer en Alexander Pechtold stonden wat dat betreft wél hun mannetje.

Voor perswoordvoerders geldt dat het hun werk is om journalisten te woord te staan. Toch heeft de publiciteit in De T. over de 'magere mannetjes' – een profiel van het D66-team dat de roddel over drankgebruik van Remkes de wereld in hielp – ook hier een deuk in de professionaliteit geslagen, merkte chef parle-

'Magere mannetjes' na roddel uit anonimiteit

mentaire redactie Inge Lengton. Dat kan lastig zijn: je komt elkaar op die vierkante Haagse kilometer toch steeds weer tegen. Het zij zo.

Normaliter blijven woordvoerders anoniem omdat ze geen eigen geluid vertolken maar het verhaal van hun broodheer. Soms ontstijgen spindoctors de anonimiteit. Het bekendste voorbeeld was Jack de Vries, de mannetjesmaker van Jan Peter Balkenende bij het CDA. Spinnen is in dit verband het inkleuren van de werkelijkheid in het voordeel van de partij die de spin verspreidt.

Bij D66 ging dat faliekant mis. Niet alleen het frame werd blootgelegd, de eer gaat hier naar de NOS, maar ook de fluisteraars. Wij deden dat om inzichtelijk te maken wie uit naam van de partij van Sigrid Kaag karaktermoord pleegden op Remkes nadat D66 haar zin in de formatie niet had gekregen. De spin was bovendien een gecoördineerde actie van een D66-team dat journalisten benaderde, zag onze parlementaire redactie. Onder de fluisteraars was een volkstergenwoordiger: Sjoerd Sjoerdsma.

Sjoerdsma is lid van de Tweede Kamer, het huis dat Remkes nota bene voor het informateurschap had gevraagd. Zijn kwalijke rol onderstreept andermaal dat de D66-roep om 'nieuw leiderschap' een holle frase is, en de voorgestane aanpak van nepnieuws selectief. Kaag wilde deze week in de Kamer niets zeggen over de zaak. Intern overleg moet intern blijven, vond zij. Zo gaat ook de bewierookte transparantie overboord. Politiek is 'vuil en vunzig', zei Pechtold ooit. Wij doen daar verslag van. Ongeremd en onafhankelijk.